

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Hodža opravlja molitve po 5krat na dan na zvoniku, kasneje pa tudi v džamiji. Vsak mohamedanec, predno ko gre v džamijo, opere si roke in noge, večkrat tudi lice. Ko pride pred džamijo, sezuje svoje čevlje, ter gre v samih nogovicah se sklanjat Alahu v džamijo, katera je navadno po tleh pokrita s preprogami ali pa s teno štorijo. V džamiji se ne nahaja družega kakor svetilnice in sveča, blazina na mestu, kjer je v naših cerkvah veliki oltar. Tukaj opravlja hodža svoje molitve, in se klanjuje tako, da je obrnen proti ljudem. Molitev hodža opravlja v turškem jeziku, roke razpenja, se vzdigne ter zopet poklekne, se hitro postavi na noge in zopet se vrže na zemljo, kakor on, tako delajo vsi, kateri so v džamiji, in čuditi mora se človek, kako hitro se vse to vrši, in tako redno, kakor da bi gledal vojake pri vajah. Molitev navadno traja po pol ure, potem pa zopet vsi zapusté džamijo. — Spomniti moram še, da ob času „ramazana“ mohamedanci pečejo nekako močnato jed, katera je podobna našim rezanicam. Napravljena je iz pšenične moke in brez soli. To jedilo imenujejo „kadaj“. Polijejo ga z medom in surovim maslom, in pogosté goste, kateri jih pri nočnih pojedinah obiskujejo.

To bi bil kratek popis „ramazana“, katerega sem opazoval v Zenici.

Kakor sem uže poprej omenil, ostati sem moral še drugi dan v Zenici, misleč, da bom drugi dan mogel se vpisati na pošti, da se potem tretji dan z njo odpeljem v Sarajevo. Ta dan upotrebil sem posebno zato, da sem pregledal malo okolico zeniško, njeno polje in druge gospodarske razmere.

Polje Zeniško bilo bi lepo in tudi rodovitno, ko bi bilo le bolje obdelano. Največ prideluje se koruze, potem pa posebno veliko tudi dinj. Dinje so vsajene po polji, kakor pri nas buče, in so najbolj priljubljena jed mohamedancem. Celo polje obdano je z malimi bregovi, za katerimi se vzdigujejo visoki hribi. Ti bregovi bili bi posebno dobri za vinograde, ker Zenica ne leži više kakor 300 m. nad morjem, in je še posebno obvarovana severnih vetrov. Da so tukaj morali biti nekdanji tudi vinogradi, dokaz nam je prislovica, katero imajo še dandanes gledé obdelovanja trsa v okolici zeniški, glasí se:

„Reži me prije soka,
Ropaj me prije pupa,
Muti prije cvieta,
Dodit ti ću i kod ostalog svieta“

Trto videl sem v Zenici samo eno pri neki hiši vsajeno; bila je „kozjek“. Grozd je bil lepo razvit in gotovo je tudi dozorel.

Industrije v Zenici druge ni, kakor pletenje vrvic (štrikov) iz kozje dlake. Pri tem pletenju se mi Bosnjaki zdé veliko praktičnejši od naših vrvarjev. Pri nas se navadno upotrebujeta dva človeka pri napravi vrvic: eden žene kolo, drugi pa suče in plete vrv. To opravlja v Bosni vse en sam človek, in to navadno kak fant od 14—16 let. On sam goni stroj, plete in vrtí vrvco, tako hitro, da je v malih minutah napravljena dolga vrvica. Stroj napravljen je tako lahko, da ga vsaki otrok lahko iz enega mesta na družega prenese. Ta priprava zdela se mi je najpraktičnejša od vseh, kar sem jih mogel videti v Bosni.

Na reki Bosni opazil sem tukaj prve mline, navadno na enega ali pa dva kamna, katere goni turbina. Tudi

ti mlini so v toliko praktični, da kaj malo vode potrebujejo, in se lahko postavijo na prav majhnem prostoru.

Razen tega sušijo v Zenici veliko sliv, in kuhajo tudi slivovico. A Zeničani ne razumejo ne tega ne onega. Sušene slive so navadno skoraj sežgane, in slivovica je taka, da komaj zasluži to ime. To opazoval sem pri nekem pravoslavnem Zeničanu, kateri je ravno kuhal slivovico. Kakor mi je pripovedoval, navadno slive oberejo na pol zrele ter jih stolčejo, da počnejo vreti. Ko postane ta drozga nekoliko kislá, potem mislijo, da je pravi čas prišel za kuhanje slivovice. Navadno dobi ta drozga duh po ojetu, ker se je alkohol vsled predolgega vrenja pretvoril v ojetno kislino. Slivovica je vsled tega slaba, komaj ako ima 10—14% alkohola, ter je navadno kislega okusa. To jim je njihova najljubša pijača.

Živinoreja je slaba, posebno mnogo redijo ovac, tako imenovanih „cakelnov“, kateri se povsod v Bosni dobijo. Zemlja je lahko ilovnata mešana z apnenko.

Na desni strani Bosne nahaja se premog, katerega se nekateri podvzetniki počeli uže kopati, pa jim je vlada to zopet zabranila. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko je konj in mezgov v Evropi.* Po številjenji kónj in mezgov od leta 1866. do l. 1876. je v Rusiji 16 milijonov in 160.000 kónj, — v severni Ameriki 9 milijonov in 504.200 konj, — v Avstriji 3 milijone in 569.434 kónj in 14.985 mezgov, — v Nemčiji 3 milijone in 352.231 kónj in 1626 mezgov, — na Angleškem 2 milijona in 790.851 kónj, — na Francoskem 2 milijona in 742.738 kónj in 303.775 mezgov, — v Italiji 657.544 kónj in 293.868 mezgov, — v Švediji in Norvegiji 655.456 kónj, — v Španiji 382.009 kónj in 6 milijonov in 665.427 mezgov, — na Danskem 216.570 kónj, — v Belgiji 282.163 kónj, — v Holandiji 260.056 kónj, — v Švajci 100.934 kónj in 3145 mezgov, — na Grškem 98.938 kónj in na Portugaljskem 79.716 kónj.

Politične stvari.

Nj. veličanstvo cesar — in pa cesarski uradniki o pravicah narodnega jezika.

Centralisti neprenehoma kričijo, da je Avstrija nemška država zraven Nemčije, in med centralističnimi kolovodji so celo nekateri taki, ki duševno svojo hrano dobivajo od judov Berolinskih, ki trdijo, da Avstrija je nemška država v nemškem cesarstvu, da pa to ostane, je treba, da je Nemeč gospod v Avstriji, zategadel pa je zopet solidarnost vseh Nemcev v Avstriji neobhodna potreba. To frazo v eno mer ponavljajo od leta 1861., naj je centralistična vlada na krmilu ali pa avtonomična. Velike politične premembe v našem cesarstvu, namreč da je Avstrija izstopila iz nekdanjega „nemškega bunda“ in da je cesarstvo razcepljeno na dvoje (Avstro-Ogersko) — vse to je Veliko-nemcem lanskí sneg!

Žalibog, da je tudi velik del ces. uradnikov — ne vsi, to radostni javno pripoznavamo — v teku toliko let se navzel fraze: „Avstrija je nemška“, in „nemški jezik je uradni jezik“. Če tudi se je kak minister spomnil, da ustava daje vsem narodom v Avstriji ravnopravnost tudi v jeziku in je včasih prišel z Dunaja kak ukaz, da politični in sodnijski uradi morajo uradovati v jeziku narodovem, le nevoljno se je ponem-